

ОСВІТА ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ

Хто б міг подумати, що давня фантазія багатьох студентів, які відвідують зараз лекції о 8:00 ранку в піжамі, здійсниться? COVID-19 змінив динаміку способу життя кожного, і не багато хто усвідомлює, наскільки це вплинуло на студентів. Пандемія призвела до суттєвих змін у сфері освіти, викликала вона освітні проблеми і в Україні. Освіта є одним з основних прав людини, що закріплене у 26 статті Декларації прав людини [1], Конституції України та галузевих законах. Четверта ціль сталого розвитку ООН до 2030 року, виконання якої здійснює також і Україна, передбачає «забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх».

Рівень освіти прямо впливає на доходи та зайнятість населення – краще освічені люди легше знаходять роботу, мають кращі умови праці та більше заробляють. Крім того, він позитивно пов'язаний із тривалістю життя, здоров'ям та соціальною інтеграцією. Краще освічені люди є більш залученими у громадське та політичне життя, вони активніше долучаються до розвитку справді демократичного суспільства. Пандемія призвела до суттєвих змін у сфері освіти протягом 2020 року в усьому світі. Переважна більшість країн принаймні на деякий час закрили всі заклади освіти, в решті навчання зупинилося в окремих районах. За даними ЮНЕСКО, на квітень 2020 року всі школи було закрито у 191 країні світу[2]. Процес навчання під час карантину навесні був напруженим. Через відсутність або брак попереднього досвіду дистанційного навчання та реакції з боку уряду виникла ціла низка освітніх проблем. За даними опитування, яке проводила ДСЯО1, у 55,53% шкіл дистанційне навчання було проблемою, оскільки вони раніше не мали досвіду такої форми навчання, тому не були готові до навчання під час карантину [3]. 47,5% викладачів зазначили, що раніше не використовували технології дистанційного навчання у своїй педагогічній діяльності. Натомість, як ми зазначили раніше, вчителі не отримували рекомендацій щодо методики проведення дистанційного навчання або навчання за допомогою освітніх онлайн-інструментів. Водночас для вчителів корисним були б розроблені поради щодо того, як пояснювати новий матеріал, давати зворотній зв'язок, тренувати навички, оцінювати прогрес та визначати тривалість уроків в умовах дистанційного навчання. За даними ДСЯО, 62,35% директорів зазначили, що більшість вчителів та/або учнів не мали необхідного обладнання вдома, а 46,9% вказали на низькошвидкісне підключення до інтернету. Більша частина вчителів користувалися комп'ютером разом з іншими членами сім'ї, а 6% не мали доступу до швидкісного інтернету. Про низьку якість під'єднання до інтернету свідчать 22,3% опитаних батьків [4]. У багатьох навчальних закладах дистанційне навчання виглядало як надсилання матеріалу для самостійного опрацювання з підручника, письмові завдання для перевірки знань та оцінювання результатів без обговорення, зворотного зв'язку та пояснень. Схожа ситуація була й у закладах вищої освіти: частина викладачів замінювали дистанційні заняття на відпрацювання у вигляді письмових робіт, що призводило до надмірного навантаження студентів. Такі методи не сприяють якісному засвоєнню матеріалу, а, навпаки, створюють додатковий стрес. При чому ситуація в межах одного університету могла бути різною, оскільки деякі викладачі давали письмові відпрацювання, а інші проводили дистанційні заняття.[5] Під час впровадження першого жорсткого етапу карантину, а згодом – другого, адаптивного етапу громадські та міжнародні організації частково взяли на себе виконання функцій органів державної та місцевої влади. За підтримки МОН вони розробляли інформаційно-методичні матеріали й рекомендації для учасників освітнього процесу. Міжнародні організації переважно надавали інформаційно-просвітницьку підтримку, але також забезпечували матеріальну допомогу:

- ЮНІСЕФ спільно з МОН запустили інформаційну кампанію про безпечне навчання під час пандемії «Школа, ми готові», а під час ЗНО забезпечили пункти тестування медичними масками, засобами дезінфекції, термометрами, медичними халатами, захисними щитками та інформаційними матеріалами;

- USAID спільно з МОЗ створили інформаційні матеріали для закладів освіти;

- Швейцарська Конфедерація в межах проекту DECIDE («Децентралізація для розвитку демократичної освіти») підтримала розробку сайту mon-covid19.info, а також онлайн-курсу «Про дистанційний та змішаний формати навчання»;

- Google надав закладам освіти безкоштовний доступ до всіх інструментів та сервісів G Suite for Education.

Серед наслідків закриття навчальних закладів і переходу на дистанційне навчання ЮНЕСКО називає перерване навчання, погане харчування, стрес для вчителів, невідповідність батьків до дистанційної домашньої освіти, погіршення догляду за дітьми, економічні втрати, непередбачене навантаження на систему охорони здоров'я, зростання випадків виключення із закладу освіти, збільшення рівня насильства та експлуатації, соціальну ізоляцію, труднощі з вимірюванням та перевіркою засвоєння знань. Більшість цих наслідків можуть бути релевантними також і для закладів вищої та професійно-технічної освіти.

Висновки. В цілому, COVID-19 призводить до серйозних структурних змін у закладах вищої освіти, зумовлених конкурентною динамікою зміцнення бренду, зміною потреб студентів, розвитком та розповсюдженням нових технологій навчання, скороченням кількості іноземних студентів та входженням великих технологічних компаній на ринок, а також до закриття, об'єднання та реструктуризації університетів через скорочення фінансування. На фундаментальному рівні COVID-19 ставить виклик основній діяльності закладів вищої освіти щодо підтримки студентів через широкий спектр навчальних програм. Це суттєво ускладнює реалізацію інтерактивного, особистісно-направленого традиційного аудиторного навчання, заснованого на багаторічному досвіді університетів.

Список використаних джерел

1. Universal Declaration of Human Rights [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf
2. COVID-19 education response: Preparing the reopening of schools: resource paper [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373401?web=1>
3. Аналітична довідка щодо організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти в умовах карантину [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.sqe.gov.ua/images/materials/>
4. Результати опитування батьків: «Навчання дітей під час карантину» [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https://co.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/Rezultaty-opytuvannya-22Navchannia-ditey-pid-chakarantynu22.pdf?fbclid=IwAR0BgrSNMqPNlnklz7L9shTfYVn\(TNuQ80gTcUIOdGnPa_btyzdKLCFvHw](https://co.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/Rezultaty-opytuvannya-22Navchannia-ditey-pid-chakarantynu22.pdf?fbclid=IwAR0BgrSNMqPNlnklz7L9shTfYVn(TNuQ80gTcUIOdGnPa_btyzdKLCFvHw)
5. Обираючи дистанційне навчання, ми не повинні обирати між доступністю і якістю [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zn.ua/ukr/EDUCATION/obirayuchi-distanciyne-navchannya-i-mi-ne-povinni-obirati-mizh-dostupnistyu-i-yakistyu-344794_.html